

Абакиров К.

Ж.Баласагын атындагы КУУ

Абакиров К.

КНУ им. Ж. Баласагына

Abakirov K.

КНУ J. Balasagyn

**ЖЫЛДЫЗДУУ ПОЭЗИЯ ЖАНА АДАБИЙ СЫН
ЗВЕЗДНАЯ ПОЭЗИЯ И ЛИТЕРАТУРНАЯ КРИТИКА
STARRY POETRY AND LITERAL CRITICISM**

Аннотация: Макалада атактуу акын С.Эралиевдин поэзиясы өз мезгилиндеги белгилүү сынчылардын ой-пикирлеринин призмасынан караштырылат. Анын өткөн кылымдын 60-жылдарынан тарта жаралып, адабий коомчулуктун бүйрүн кызыткан жаңычыл поэзиясы эмнеси менен сынчы-адабиятчыларды кызыктырып, кандай өңүттө баа-ченемдерге салынгандыгы талдоого алынат. Адабият сынчыларынын талдоолору жана тыянактары автордун өздүк көз карашы менен жуурулуштуруп берилет да, С.Эралиевдин поэзиясынын идеялык-көркөмдүк нарктуулугу, гуманисттик духу, поэтикалык байлыгы баса белгиленет. Макаланын максаты адабий сын акындын чыгармачылык тагдырында кандай роль ойногондугуна сереп салуу болуп эсептелет.

Аннотация: В статье поэзия знаменитого поэта С.Эралиева рассматривается с призмы литературной критики своего времени. Анализируя взгляды критиков автор особое внимание обращает на те качества его новаторской поэзии, которые вызвали огромный интерес литературной общественности. Автор сопоставляя собственные размышления со взглядами критиков, подчеркивает идейно-художественные достоинства, гуманистический дух и поэтическое богатство произведений поэта. Целью статьи является выявление роли критики в творческой судьбе поэта.

Annotation: This article considers how famous poet S. Eraliev's poetry was addressed through the prism of well-known critics in their time. Since the 60th of the last century, his contemporary poetry started, and literary society was keen on learning about it. It was interesting how contemporary poetry attracted literary critics, and analyzed how they were assessed. Literary critics' analysis and reports are given according to their personal points of view, S. Eraliev poetry's ideological value, humanistic spirit, and poetic wealth is also highlighted. The main aim of the article is what role plays literary criticism in the personal life of the poet.

Негизги сөздөр: Поэзия, адабий сын, жанр, тема, жаңычылдык, изденүү, талаш-тартыш, адабий процесс, көз караш, чыгарма

Ключевые слова: Поэзия, литературная критика, жанр, тема, новаторство, поиск, полемика, литературный процесс, взгляд, произведение.

Keywords: Poetry, literary criticism, genre, theme, contemporary, look for, debate, literal process, point of view, work

Сүйүнбай Эралиев айыл жергесинде бой тартып, жаштыгынын жаркыраган, шаңга

толчу мезгилин каардуу согуш майданында кан кечип өткөрүп, жашоо-тириликти ачуу-таттуусун эл менен бирге көрдү да, адабият-поэзия майданына шашылбай, өзүнчө бир салмак менен келип кирди. Ал деле башка акындардай эле үйрөнчүк доорун, турмушту гана эмес, поэзиянын «сырларын» окуп-үйрөнүү доорун баштан кечирди, башкалардай эле тапталган, социалисттик идеологиянын талаптарынан келип чыккан бир катар чыгармаларды жазды. Бирок салыштырмалуу алганда ал социализм, партия, эски турмуш-жаңы турмуш, эл достугу сыяктуу «дежур» темалардагы ырларды аз жазгандыгын, башынан эле алардан колдон келишинче «качуу» аракетин көргөндүгүн байкоо кыйын эмес. Китеп артынан китеп чыгарууга деле шашылган жок. Мунун өзү акын башынан эле поэзияны жөн эле жазмакерлик, китеп чыгаруу өнөрү деп эсептебей, өтө олуттуу кесип, болгондо да табигат берген талант көрөңгөсүн тынымсыз билим алуу, турмушту, коомду, алардын кан-жаны болгон адамды иликтеп үйрөнүү, бул ишти бир саам болсо да үзгүлтүксүз ишке ашыруу менен айкалыштыруу аракетинде келгендигин айгинелейт. Кийин, кыргыз адабиятынын, кыргыз поэзиясынын албан өкүлү иретинде элдик урмат-сыйга ээ болгондо деле С. Эралиев тынымсыз изденүү жолунда келди, манчыркап калбады, өзүн-өзү жана башкаларды кайталоодон алыс болуунун мээнеттүү аракетин көрүп, элге бараандуу, көбү көөнөрбөс поэтикалык байлыкты тартуулады.

С.Эралиев Рамис Рыскуловго удаалаш кыргыз поэзиясында жаңы башталыштардын көч башында турган, экспериментчил акын катары өзү чыйыр салган багыттарды даңгыр жолго айлантты, киришкен «ишинин» майнабын чыгарып, кыргыз поэзиясында мазмун жана форманын кынтыксыз биримдигин камсыздай алды. Акындын чыгармачылыгы али да изи сууй элек өткөн кылымдын акыркы 30-40 жылдыгында дембе-дем сөзгө алынып, кылдат жана кеңири талдоодон өткөрүлгөнү бүгүн адабий сындын тарыхына айланып кетти. Бүгүн ошол «тарыхка», С. Эралиев тууралуу сын-пикирлердин азганакай гана тобуна бир саам назар сала кетүү зарыл болуп турат.

Өткөн кылымдын 60-70-жылдары ал кезде көп улуттуу жана бирдиктүү деп аталган совет адабияты, анын ичинде кыргыз адабияты үчүн айрыкча түшүмдүү, өрүш алган учур болгондугу белгилүү. Башкасын айтпаганда да, поэзия жаатында А.Твардовский, Р.Гамзатов, Э.Межелайтис, Р.Рождественский, Л.Мартынов, О.Сулейменов, Д.Кугультинов, Р.Рза, М.Каноат, С.Кирсанов, С.Орлов, М.Танк, Е. Винокуров, М.Карим, К.Кулиев, Ю.Марцинкявичюс, Е.Исаев, М.Дудин, А.Вознесенский сыяктуу ошол кезде даңкы чыккан акындардын чыгармачылык өмүрүндөгү «жылдыздуу учур» адабият айрыкча кастарланган мына ушул жылдарга туш келет. Алардын катарына С.Эралиевди да тартынбай кошууга болот. Анткени поэтикалык дарамети жана андан жаралган туундулардын көркөм нарктуулугу боюнча ал жогорку акындардын эч биринен кем эмес эле. Болгону, анын поэзиясы орус тилине, ал аркылуу башка элдердин окурмандарына Р.Гамзатовдун же К.Кулиевдин деңгээлинде жеттиби деген суроо койгондо, айрым мыкты которулган чыгармаларын эске албаганда, жалпысынан бул жагдайда С.Эралиев өзгөчө жолдуу болуп кеткен жок окшойт деген бүтүмгө келебиз.

Кандай болгон күндө да ошол 60-70-жылдар С.Эралиевди кыргыз поэзиясынын айдынына биротоло орун-очок алдырды, анын адамдык тагдырын поэзияга ажырагыс кылып биротоло байлады. Көзү өтүп кеткен Ж.Бөкөнбаев, М.Элебаев, Ж.Турусбеков, А.Осмоновдордон ал чыгармачылык таалим-тарбия албай койбосо да, Р.Шүкүрбеков, М.Алыбаев, А.Токомбаев, С.Жусуев, Ж.Мамытов, О.Султанов, Р.Рыскулов, Ж.Садыков, М.Абылкасымова, Н.Байтемиров, Т.Кожомбердиев, Э.Турсунов, Б.Сарногоев (ж.б.) өңдүү

улуу-кичүү үзөнгүлөш жүргөн акындар менен поэзиянын ысык-суугун, кайгы-кубанычын бирге башпан кечирип келди. Жалаң акындарды гана тизмелеп, акын акындарды гана окуйт, алар менен гана чыгармачыл алакада болот дегенден алыс болсок да, С.Эралиевдин адабият аренасына акын катары келип, ошол калыбынан жазбагандыгын, башка жанрларда дээрлик иштебегендигин көрүүгө болот. Бул жагынан С.Эралиевдин «сүйгөнү» бир гана поэзия боюнча калды, ага бүт өмүрүн арнады десек жарашат.

С.Эралиев албан акын экендигин алгачкылардан болуп баамдаган Ч.Айтматов 1964-жылы «Советская Киргизия» (13-сентябрь), андан кийин «Правда» (25-октябрь) газеталарына өтө мазмундуу макалалар жарыялайт да, анын кыргыз поэзиясында эркин ыр формасын киргизүүдөгү азаптуу жана татаал эмгегине таң берип, кийинчерээк «жеке эле кыргыз эмес, бүткүл түрк адабиятында жаңы жээкти ачкан» акын катары аны менен сыймыктанарын жашырган жок.

С.Эралиев дамамат эле макталып келди десек жаңылыштык болор. Айрыкча «Жылдыздарга саякат» поэмасы жана бир катар ырлары жаатташкан сынчылардын мактоосуна да, жектөөсүнө да туш болду. Дайым эле «шедевр» жаратып келбегендигин акын өзү деле моюнга алып келет. Маселен, 1969-жылы жазылган «Нукура поэзиянын талабынан» аттуу терең мазмундуу макаласында сынчы К.Даутов акындын сыртынан жакшынакай эле, бардыгы өз ордунда тургансыган бир ырынын чабал жактарын кашкайта далилдеп берсе [1, 247-249-66.], С.Карымшаков: «С.Эралиевдин «мени» кээде бул дүйнөнү, ааламды, күндүн жашоосун жалгыз өзүнө багындырган духка айланып, дүйнөнү таанып-билүүдөгү субъективдүү моменттин ашкере көлөкөлөөсүнө чейин барган фактылар бар» - деп жазды. [2, 132-6.]. С.Жигитов да (О.Сооронов менен бирге) 80-жылдары С.Эралиевдин «жазгы суудай күргүштөгөн чыгармачылык темпераменти күзгү тартылган дайрадай кошунду агымдардан арылып, түбү кашкая көрүнгөнчө тунуп, өзүнчө бир кайталанбас артыкчылыгы бар өнүгүү тилкесине киргенин», бардык лирикалык ырлары телегейи тегиз эместигин, «анын ырларында ойдогудай болбой калгандары, орточо деңгээлде иштелгендери» бардыгын, ошондо да «оңунан чыкпаган ырларында деле акын көркөм сөзгө усталыгын, ыр өнөрүнө ашкере маш экенин айрым строфалары же саптары менен, жок эле дегенде ажайып табылган уйкаштыктары менен байкатып» өтөрүн [3, 535- б.] баса белгилеп кетет. Дагы да ал кездеги калеми курч жаш сынчылардын бири А.Эркебаев «азыркы кыргыз поэзиясынын эң эле дасыккан чеберлеринин бири» С.Эралиевдин традициялык жана эркин ыр формаларындагы изденүүлөрүнүн тек жайын, өзгөчөлүктөрүн, адабий процесстеги оошкыйыш жактарын кенен караштыра келип, акын «бир чети, философиялык жалпылоорлорго кызыгып отуруп, ченемден тыш татаалдаштырууга жол берип койсо, бир чети, өтө эле жөнөкөйлүккө, анча маанисиз ойлорду көркөм каражаттар менен ороп, чулгап көрсөтүүгө жеңдирип» жиберерин белгилейт да, бирок «ойду жылаңач айтпастан, поэтикалык каражаттар аркылуу туюнтуу, тилдин укмуштай байлыгы жагынан С.Эралиевге азыркы кыргыз акындарынан эч ким тең келе албайт» [4, 105-106-6.], -деген ташка тамга баскандай бүтүм чыгарат. Бирок жалпы алганда С.Эралиевдин поэтикалык тагдырында сындогоо (терс пикирге) караганда мактоо арбын болду да, анын себебин акындын шексиз таланттуулугу, кынтыксыз чеберчилиги жана талыкпай изденүүчүлүгү менен түшүндүрүү жөндүү болуп чыкты. Ушундан улам сынчыл пикирлердин көбү да "жумшак" мүнөздө айтылып, анын себебин да акын өз поэзиясында оркойгон мүчүлүштүктөргө жол бербегендигине байланыштырсак болот.

С.Эралиевдин «Тандалмаларына» пикир айткан таланттуу сынчы К.Эдилбаев аны

«акындын чыгармачылыкка деген ымандай сыры, мээнетчил өмүрү жана личносттук жаркын жүзү окурман алдында жарк этип чыга келет да элдин берекелүү турмушу үчүн өмүрү өчкөн өз замандаш-курбуларынын алдындагы акындык ыйык парзынан абийирдүү кутулганына, эңсеген максат-мүдөөсүнүн өтөөсүнө чыкканына толук ишендирип» салган китеп катары бааланган эле [5,41-6.]. Бул пикирди биз акындын бүткүл чыгармачылыгына багыттасак аша чапкандык болбойт. Белгилүү акын жана сынчы С.Тургунбаев сөз чеберлеринин тагдыры, алардын чыгармачылык талант-дидаарынын ачылыш себептери тууралуу ой жүгүртө келип, мындан 1978-жылы буларды жазган экен: «Ал экинчи бирөөлөр болсо күтүлбөгөн жерден оргуп чыккан булактай кокусунан пайда болуп, бир олуттуу чыгармасы менен коомдук турмушка шарпа салып художниктик кудуретин көрсөтөт да, ошонусу менен окурмандарга таанылып, алардын көңүлүнө бекем орноп, өз даражасынын закондуу ээси катары кала берет жана кийинки чыгармалары менен ал жетишкендигин улам бышыктап отурат. Кыргыз эл акыны Сүйүнбай Эралиевдин чыгармачылыгы мына ушул экинчи көрүнүшкө жакын» [6, 58-59-6.]. Поэзиядан анча-мынча кабары бар окурман бул жерде сөз акынга чыныгы урмат-сый алып келген, 1958-жылы жазылган «Ак Мөөр» поэмасы тууралуу бараткандыгын илгиртпей баамдайт. Буга чейин акын Алыкулдун таасири таасын байкалган «Биринчи жаңырык» (1949), «Тууган жер» (1950) аттуу ыр жыйнактарын чыгарды да, дээрлик он жылга жакын тыным жасап, бүтүндөй улуттук поэзиянын көрүнөрлүк ийгилиги катары бааланган «Ак Мөөрдү» жарыялады. Ортодогу он жылга жакын мезгил, ошентип, бекер кеткен эмес экен. «Ар кандай жаңы көрүнүш узак убактар бою даярдалып жүрүп отуруп, анан белгилүү болот» [1, 194-6.] деген акын бул мезгилде Алыкул сыяктуу өзүн-өзү таптап, тарбиялап, башкалардын жетегинде калбай, өз жолун, өз тагдырын табуу менен поэзиянын көз кайкыган белестерин багынтуу аракетинде жүрдү. «Жаңы мазмун жана форманы изденүү мурдагылардын негизинде жүрөт» деген принципти карманган акын изденүүнүн ары ийгиликтүү, ары түйшүктүү жолунда болуп, өз алдынча көп окуп, көп мээнет тартты, нагыз сүрөткерлик мамилеси бар авторлор үчүн өзүнчө эле көркөм-эстетикалык жана рухий устаканага тете болгон котормо ишине сүңгүп кирди. С. Тока, А.Твардовский, Э.Межелайтис, Р.Тагор, Р. Рождественский, Ф.Шиллер, У.Уитмен сыяктуу бирине бири дегеле окшобогон акындарды которду. Жаман которгон жок, алардын көбү адистердин алкоосуна татыды.

С.Эралиевдин кыргыз адабиятындагы, улуттук поэзиядагы ордун, салмагын белгилейли десек, дагы да ал тууралуу илгери жазылган сын-пикирлерге кайрылбай кетүү мүмкүн эместей көрүнөт. Анткени таланттуу адамдардын өзү да, чыгармачылыгы да коомчулуктун, адистердин көңүл чордонунда болуп, алар ага дамамат көз салып, ченеп-бычып, баа берип турушат экен. Анын үстүнө, 60-70-80-жылдары кыргыз сыны оголе активдүү, өтө ыкчам болчу, адабияттагы анча-мынча көзгө толумдуу чыгармалардан тарта араңжан, жармач туундуларга чейин А.Салиев, К.Асаналиев, К.Артыкбаев, С.Жигитов, М.Борбугулов, К.Укаев, Ш.Үмөталиев, Т.Аскараров, К.Даутов, А.Садыков, А.Токтогулов, К.Бобулов, Ж.Абдраимов, С.Карымшаков, К.Матиев, К.Ботояров, алардан кийин А. Эркебаев, К. Байжигитов, К. Ибраимов, О.Ибраимов, Э.Нурушев, С.Тиллебаев, Б.Шамшиев сымал улуу-кичүү сынчылардын «тегирменине» түшүп, кызыл-чеке талаш-тартыштар болуп кетер эле. Өз маалында С.Эралиевдин граждандык, пейзаж, сүйүү лирикасы, түркүн поэмалары, дегеле анын акындык дарамети сыяктуу «чоң-кичине» маселелер сынчылардын кенири жана кылдат элегинен өткөрүлүп, алардын бир даары бүгүн да маани-маңызын жоготпой келет. Акын-жазуучулардын көбүнөн айырмаланып, С.Эралиевдин поэзиясы

тууралуу орус адабиятчы-сынчылары, акындын замандаш-калемдештери (Э. Межелайтис, Р.Рза, В.Шаповалов, В.Кульчицкий, А.Жирков, А.Михайлов, С.Өмүрбаев, А.Жакыпбеков, М.Абылкасымова, С.Жусуев, Ж.Мамытов ж.б.) жана окурмандардын жоон тобу арбын пикирлер калтырышса, кесипкөй сынчы К.Эдилбаев С.Эралиевдин 80-жылдарга чейинки поэзиясына байкоо салып, буларды жазды: «Автордун кыргыз поэзиясы үчүн олуттуу сабактарды берген чыгармачылык тажрыйбалары, биринчи иретте көнүмүш поэтикалык стихиянын алкагына бекинип отуруп албай, өзүн-өзү танып, калыптанган традициянын эскирген жагын аң-сезимдүү түрдө бузуп, аны жекече жаңы табылгалар менен байытууга жасаган далалаты, жагымдуу изденүүлөрү да бадырайып көрүнүп турат» [5, 42-6.].

Акындын идеялык-тематикалык жактан көп мүнөздүү, жанрдык-стилдик жактан көп түстүү поэзиясын ошол учурдун адабий процессинин алкагында баалап, бир убакта аны менен полемикага да түшө келген, ал түгүл «мүчүлүш бир гана кирди-чыкты авторлордун чыгармаларында эмес, ошол жаңы башталыштын ири өкүлү болгон сиздин айрым ыр, поэмаларыңызда деле учурабадыбы» [1,200-6.] деп бетке чапмалыгы менен белгилүү болгон ал кездеги кашкөй сынчылардын бири К.Даутов «ошол мүчүлүштүктөрдү» ошол эле С.Эралиевдин «айрым» ырларынын мисалында дыкат далилдеп берген. Калыстыктан тайбай кайра эле ошол К.Даутов акындын не бир ажардуу, не бир керемет касиетке эгердер ырларынын бир караганда байкала бербеген нагыз көркөм-эстетикалык нарк-насилин аңтара ачып, «чыныгы поэзия жөнөкөй эле сөздөрдөн жараларын» айгинелеген учурлары арбын. Маселен, сынчы С.Эралиевдин «Күлүктүн чабылышы» деген «Уяң жылдыздар» аттуу (1961-ж.) улуттук поэзиябыздагы реформачыл дейбизби, жаңычыл дейбизби - жыйнагына киргизилген ырындагы:

Түйүнчөк болуп түйүлүп,
Түпкүчтөй бели ийилип.
Тизгинди жулкуп алганда,

Тебетей артка кийилип, -деген кыймыл образын өзүнө топтоштурган, концентрациялаган саптарына айрыкча назар салып (ырды толук келтирген жокпуз - К.А.): «Бир абдан жөнөкөй да, ошону менен эле бирге жогорку даражадагы көркөмдүк күчкө ээ да. Азыр эле кинокадрдан кагаз бетине түшүрө койгон жандуу кыймыл. Ал көзгө урунуп, дабышы кулакка угулуп, сезимге тийип турат, «кармалап көргүң» да келип кетет», - деп жазды [1, 243-6.]. Ушундай эле пикирди ал С.Эралиевдин «Көк сулуу» поэмасындагы балет музыкасын, балет бийин өзгөчө илхам менен тартуу эткен саптары тууралуу ой толгоолорунда суктанарлык сезим менен ортого салды: «Нагыз чеберчиликке жетишүү деп ушуну айтсак болот. Көрүнүштүн бир көзгө ушунчалык илешип-илешпеген майда деталдарынан бери акындын сезим учкундарына урунуп, акыл таразасына түшүп, сырдуу каламынан нур алып, кайрадан жаралган жандуу, кыймылдуу элес.

Мында эч кандай жасалмалуулуктун, курулай экиленүүчүлүктүн үлп эткен эпкини да туюлбайт. Булар ушунчалык табыгый, ушунчалык жөнөкөй, ушунчалык суктанарлык көркөм. Мунун ар бир сабында турмуштук предмет жашап турат. Ар бир сапка жан киргизип салган» [1,225-6.]. Өмүр бою сөз баккан, сөз кадырлаган акын үчүн бул чоң баа, мындан артык мактоо кыйын экендигин узун сөз кылуунун кажети жок сыяктанат.

С.Эралиев 70 жылга жакын чыгармачылык өмүрүндө жогоркуга тете мактоолорго арзый турган арбын чыгармалар жаратып, кыргыз поэзиясын көркөм-эстетикалык, философиялык жаңы бийиктикке жеткирүүдө олуттуу салым кошуп, анын алыстан көрүнгөн сересинен биротоло орун тапты. Белгилүү сынчы К.Артыкбаев акындын «Токой вальсы»

аттуу 1962-жылы жазылган ырына тамшанып: «Автор жаратылыш бийи үчүн музыканы ошо табияттын өзүнөн алды. Көлдүн бийине шатыра-шатман кол чаап, жардана карап турган бак-дарактардын делебесин козгоп, кыймылга келтирип сайрам жаткан сандаган куштардын ширин тили, мукам үнү - акындын сүрөттөөсү боюнча жаратылыш бийине музыка болгон ушулар», - деп жазса [7,503-6.]), К.Эдилбаев болсо, андан ары өз оюн кеңейтип акындын сүйүү лирикасы тууралуу төмөндөгүдөй негиздүү ой толгоолорун ортого салат: «...акын сүйүүнү анчейин биологиялык сезимдин урунуп-беринген кумарлыгы эмес, адам өмүрүнүн социалдык мазмунундагы эң негизги коштоо, маанилүү бөлүкчө экенин ишенимдүү ырга салат; лирикалык каармандын сүйүүгө болгон аяр мамилесинен жалпы эле өмүр, турмуш, адамкерчилик тууралуу мазмундуу ой-пикирди, терең көз-карашты, таалимчил осуятты сезүүгө болот» [5, 42-6.].

Ал эми С.Тургунбаев айтылуу «Ак Мөөр» поэмасын далай муундар тамшанып окуй турган, «ошончолук көркөм күч, мазмун, жүрөктү черткен таасирдүүлүгү» бар чыгарма [6, 59-6.] катары бааласа, белгилүү сынчы К.Укаев: «Эралиев турмушка ойлуу карап, эмнени болсун, жети өлчөп бир кескен, аз болсо да саз болсун деген, өз ишине өлөрчө сарамжалдуу адам» деген [8,27-6.] жыйынтыкка келет. Ошондой эле С.Жигитов менен О.Соороновдун төмөнкү пикири акындын чыгармачылык бөтөнчөлүгүн жалпылап, таасын чагылдырат десек болот: «Эралиевдин лирикасы сырга бай, ойго март, музыкага канык гана эмес ашкере сүрөттөөчүлүк касиетке ээ. Акын карапайым сөздөр менен да, өтмө маанидеги сөз айкалыштары менен да таамай сүрөттөр тарта билет: көп учурда кыска эле ыр жолдору адамдын бир кызыктуу психологиялык абалын, коомдук турмуштун жана табият стихиясынын мүнөздүү көрүнүшпөрүн, кыймыл-аракеттеги кубулуштардын оңой кармалбас элестерин акылга туюмдуу, сезимге жугумдуу бере алат» [3, 533-6.].

Булардын баары өткөн кылымдын 60-70-80-жылдарында С.Эралиевдин таланты ташкындап, чыгармачылыгы өрүш алып, көркөм чабыты чалкып турган маалда айтылган, жазылган, поэзиянын ыйык талаптарына төп келген ак дилдүү, ак пейилдүү пикирлер эле. Айтылгандай, акын жөнүндө андан кийин да полемикалуу, бирок негизинен позитивдүү маанайдагы ой-пикирлер арбын айтылып, жазылып келди. Мурда да, кийин деле ХХ кылымдын экинчи жарым жылдыгындагы кыргыз поэзиясынын эволюциясы жана тарыхы тууралуу жазган сынчы-адабиятчылардын бири да С.Эралиевди аттап кете алышпады. Объективдүүлүктүн өзү – С.Эралиевдин чыгармачылыгынын нукура жаратмандык мүнөзү жана көркөм-эстетикалык нарктуулугу буга жол берген жок. Бирок турмушта да, сөз өнөрүнүн сыймыктуу айдынында да өзүн салмактуу, токпейил алып жүргөн карапайым мүнөздүү, ички маданияты жогору, акыл көрөңгөсү терең С.Эралиев мурдагы басыгынан жазбай поэзиянын көз жетип-жетпеген кереметтүү, ажайып бийиктигин багындыруунун түйшүктүү жолунда болду. «Саргара жортсон, кызара бөртөсүн» деген ушул – акын ошентип кылымдык жашты буйлалап, ага байсалдуу жол менен, куржун толо окумдуу поэзия азыгы менен жүзү жарык келди. Адамдык тагдыры менен чыгармачылыгы бир бүтүндүктү түзгөн инсан үчүн муну чыныгы бакыт, өмүрдүн өтөлгөсүнө чыгуу дегенибиз да жөндүү болоор!

Ырасында эле акын адабиятка, поэзияга болгон аздектүү мамилесин өзгөртпөдү, аны ыйык, бийик тутту, кан-жанына сиңген ушул көз карашынын өмүр бою бир саам да тайган жок. Токсонго таяп калганда да мактоого алынган, бирок «эл аралап кетип», оңдоого болбой калган чыгармаларын «кайрадан жаралып калган болсом», «ошолордун баарысын кайрадан жазсак болор эле» деп өкүткө түшкөн учурлары да болду. "Уят болбошум керек..., ийленип,

жетилбеген ырларымды эл окуса, баягы Сүйүнбай ушундай ыр жазып деп ... жаман аттыга калгым келбейт" [9] деген принципти карманып, "балдарың жакшы болсо экен деп тилеген сыяктуу, адабиятыбыз дагы жакшы болсо экен" деген тилек менен тунук өмүр кечирди.

Колдонулган адабияттар:

1. Даутов К. Издегеним тубаса акын, тунук поэзия. - Б., 2008
2. Карымшаков С. Көркөм сөз күчү. Адабий сын макалалар. - Ф., 1978
3. Кыргыз совет адабиятынын тарыхы. Эки томдук, 1- том. -Ф., 1987
4. Эркебаев А. Азыркы учур жана кыргыз поэзиясы. Адабий-сын макалалар. -Ф., 1980
5. Эдилбаев К. Сөз тагдыры. Адабий-сын макалалар. Ф., 1981
6. Тургунбаев С Замандаштын дүйнөсү. Сын макалалар. -Ф., 1978
7. Артыкбаев К. XX кылымдагы кыргыз адабиятынын тарыхы: Окуу китеби. -Б., 2004
8. Укаев К. Турмуш жана ыр. Ф., 1968
9. Адабияттан тукулжураган эл жок болуп кетет. Кыргыз эл акыны, ...карыя акыныбыз Сүйүнбай Эралиев менен маск. Маскти алып барган Жумабек Токтогазиев. - Кыргыз адабияты, № 19, ноябрь, 2008)

УДК:81:808.5 (575.2)(04)

Абасова А. А.

КР УИА, Ч. Айтматов атындагы, тил жана адабияты институту

Абасова А. А.

НАН КР, Институт языка и литературы им. Ч.Айтматова

Abasova A.A.

NAS KR, Ch.Aitmatov Institute of Language and Literature

КЫРГЫЗСТАНДАГЫ МАМЛЕКЕТТИК ТИЛДЕ ЖАЗЫЛГАН КЭЭ БИР ИШ КАГАЗДАРЫНДАГЫ ОДОНО КАТАЛАР ГРУБЫЕ ОШИБКИ В НЕКОТОРЫХ ДЕЛОВЫХ БУМАГ В КЫРГЫЗСКОЙ РЕСПУБЛИКЕ COMMON MISTAKES IN BUSINESS LANGUAGE

Аннотация: Макалада Кыргыз Республикасында маалымат алмашуу чөйрөсүндө кездешкен иш кагаздарындагы кээ бир каталар тууралуу сөз болот. Каталардын түрлөрү катары лексикалык маанидеги тил каражаттардын туура эмес колдонулушу, мүчөлөрдү колдонууда кетирилген каталар жана стилистикалык катаар тууралуу айтылат. Андан тышкары орфографиялык каталар да көрсөтүлөт. Иш кагаздарын туура жазуу саясий-ишкердин кызматтарды алып барууда өз таасирин тийгизет.

Аннотация: В статье рассмотрены наиболее типичные ошибки, которые встречаются в языке деловых бумаг на данном этапе развития деловой коммуникации в Кыргызской Республики. Выделены такие ошибки, как введение в деловой текст лишних канцелярских выражений, использование слов в неправильном лексическом значении, использование разговорных слов, речевая избыточность, ошибки в употреблении некоторых предлогов, логические ошибки и др. Знание возможных ошибок будет способствовать более правильному языковому оформлению официально-делового текста.